

Streszczenie decyzji Komisji**z dnia 24 maja 2018 r.****dotyczącej postępowania na mocy art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i art. 54 Porozumienia EOG****(Sprawa AT.39816 – Dostawy gazu na rynki wyższego szczebla w Europie Środkowo-Wschodniej)**

(notyfikowana jako dokument nr C(2018) 3106)

(Jedynie tekst w języku angielskim jest autentyczny)

(2018/C 258/07)

W dniu 24 maja 2018 r. Komisja przyjęła decyzję dotyczącą postępowania przewidzianego w art. 102 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i art. 54 Porozumienia EOG. Zgodnie z przepisami art. 30 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003⁽¹⁾ Komisja podaje niniejszym do wiadomości nazwy Stron oraz zasadniczą treść decyzji, wraz z informacjami na temat wszelkich nałożonych kar, uwzględniając jednak uzasadnione prawo przedsiębiorstw do ochrony ich tajemnic handlowych.

1. Wprowadzenie

- (1) Decyzja nadaje prawnie wiążącą moc zobowiązaniom zaproponowanym przez Gazprom – publiczną spółkę akcyjną Gazprom i Gazprom Export LLC (zwane wspólnie „Gazprom”). Zobowiązania te stanowią odpowiedź na wstępne zastrzeżenia Komisji dotyczące nadużycia przez Gazprom swojej pozycji rynkowej poprzez antykonkurencyjną strategię fragmentacji i izolowania rynków gazu w Europie Środkowo-Wschodniej (Bułgaria, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Republika Czeska, Słowacja i Węgry) oraz ograniczenia swobodnego przepływu gazu pomiędzy tymi państwami członkowskimi, której celem jest utrzymanie w niektórych z nich (Bułgarii, Estonii, na Łotwie, Litwie i w Polsce) wyższych cen. Dotyczą one również przypadków wykorzystywania przez Gazprom swojej pozycji dominującej przez uzależnianie dostaw gazu od uzyskania pewnych zobowiązań niepowiązanych z infrastrukturą (Bułgaria).
- (2) Komitet Doradczy ds. Praktyk Ograniczających Konkurencję i Pozycji Dominujących wydał w tym zakresie pozytywną opinię w dniu 2 maja 2018 r.

2. Obawy wyrażone w pisemnym zgłoszeniu zastrzeżeń

- (3) W swoim pisemnym zgłoszeniu zastrzeżeń z dnia 22 kwietnia 2015 r. Komisja doszła do wstępnego wniosku, że Gazprom posiada dominującą pozycję na wszystkich właściwych rynkach w Europie Środkowo-Wschodniej, a mianowicie w Estonii, na Łotwie i Litwie, w Polsce, Republice Czeskiej, na Słowacji, Węgrzech i w Bułgarii.
- (4) Komisja wyraziła obawy w związku z faktem, że Gazprom prowadził antykonkurencyjną strategię uniemożliwiającą swobodny przepływ gazu na wymienionych rynkach Europy Środkowo-Wschodniej, a tym samym powodował rozdrobnienie i izolację badanych rynków gazu w Europie Środkowo-Wschodniej. Strategię tę wdrażano na drodze wyraźnych umownych zakazów eksportu i klauzul dotyczących miejsca docelowego, jak również innych środków umownych i pozaumownych o skutku równoważnym umownym ograniczeniom terytorialnym. Taka ogólna strategia segmentacji rynku umożliwiała przedsiębiorstwu Gazprom pobieranie w Bułgarii, Estonii, na Łotwie, Litwie i w Polsce nieuczciwych cen w stosunku do jego kosztów i konkurencyjnych poziomów odniesienia, w szczególności w porównaniu z cenami notowanymi na płynnych konkurencyjnych giełdach gazu w Europie Zachodniej. Ponadto przez domniemane uniemożliwianie swobodnego przepływu gazu przez granice Europy Środkowo-Wschodniej, Gazprom pozostawał głównym dostawcą gazu dla Europy Środkowo-Wschodniej, który uzależniał dostawy gazu od uzyskania od swoich klientów korzyści związanych z infrastrukturą.
- (5) Komisja doszła do wstępnego wniosku, iż Gazprom dopuścił się naruszenia art. 102 Traktatu.

3. Skuteczność zobowiązań

- (1) Aby odpowiedzieć na zastrzeżenia Komisji dotyczące konkurencji, wyrażone przez nią w pisemnym zgłoszeniu zastrzeżeń, oraz aby zrealizować ogólny cel Komisji, jakim jest doprowadzenie do swobodnego przepływu gazu po konkurencyjnych cenach w Europie Środkowo-Wschodniej, Gazprom zaproponował szereg wstępnych zobowiązań, które w dniu 16 marca 2017 r. poddano testowi rynkowemu.

⁽¹⁾ Dz.U. L 1 z 4.1.2003, s. 1.

- (2) W zakresie, w jakim proponowane zmiany odnosiły się do zastrzeżeń dotyczących konkurencji przedstawionych Gazpromowi przez Komisję Europejską i czyniły zobowiązania skuteczniejszymi, przedstawiono je Gazpromowi i zwrócono się o wprowadzenie niezbędnych zmian. W odpowiedzi na otrzymane uwagi przedstawione zgodnie z art. 27 ust. 4 obwieszczenia, Gazprom zmienił swoje wstępne zobowiązania, zastępując je w dniu 15 marca 2018 r. zmienioną propozycją („zobowiązania”).
- (3) Komisja uważa, że zobowiązania zaproponowane przez Gazprom w odpowiedzi na uwagi przedstawione przez zainteresowane strony trzecie są skuteczne i konieczne, aby odpowiedzieć na zastrzeżenia Komisji wyrażone w pisemnym zgłoszeniu zastrzeżeń oraz że nie są one nieproporcjonalne. Zobowiązania zawierają dostosowane do potrzeb, przyszłościowe rozwiązania zidentyfikowanych przez Komisję problemów dotyczących konkurencji oraz zapewniają swobodny przepływ gazu po konkurencyjnych cenach w państwach Europy Środkowo-Wschodniej.
- (6) Po pierwsze, w celu rozwiązania wskazanego przez Komisję problemu segmentacji rynku, Gazprom zobowiązał się usunąć wszystkie postanowienia zawarte w umowach o dostawy gazu do państw Europy Środkowo-Wschodniej, które bezpośrednio lub pośrednio zakazują lub utrudniają swobodny przepływ gazu w tych państwach.
- (7) Ponadto, aby otworzyć bułgarski rynek gazu na konkurencję Gazprom podejmie pozytywne działania w celu zmiany stosownych umów o dostawy gazu tak, aby możliwe było zawarcie umowy dotyczącej połączenia międzysystemowego w odniesieniu do punktów połączenia międzysystemowego między Bułgarią a innymi państwami członkowskimi UE, w szczególności Grecją oraz w celu zmiany metody przydziału gazu *allocated as measured* na nowoczesną metodę *allocated as nominated*. W następstwie testu rynku Gazprom wyjaśnił, że będzie nadal odpowiedzialny za jakość gazu na punkcie wejścia do bułgarskiego systemu gazowego.
- (8) Ponadto, aby umożliwić przepływ gazu między, z jednej strony, nadal odizolowaną infrastrukturą państw bałtyckich i Bułgarii oraz, z drugiej strony, pozostałymi państwami Europy Środkowo-Wschodniej, Gazprom zobowiązuje się do podjęcia pozytywnych działań polegających na zaoferowaniu swoim klientom w tych krajach możliwość wnioskowania o to, by całość lub część umownej ilości gazu dostarczanego do niektórych punktów dostawy na Węgrzech, w Polsce i na Słowacji była dostarczana do innego punktu dostawy używanego przez Gazprom dla dostaw do Bułgarii i państw bałtyckich (z Polski lub Słowacji do krajów bałtyckich oraz ze Słowacji lub Węgier do Bułgarii).
- (9) W następstwie testu rynku Gazprom poprawił swoje zobowiązania, umożliwiając swapy w obu kierunkach. Gazprom rozszerzył także zakres mechanizmu zmiany miejsca dostawy, umożliwiając pewnej liczbie klientów z państw bałtyckich – w przypadku podpisywania z Gazpromem nowej umowy długoterminowej – zakwalifikowania się także w ramach mechanizmu zmiany miejsca dostawy. Gazprom obniżył ponadto minimalne wymogi związane z mechanizmem zmiany miejsca dostawy, zobowiązał się do dalszego ponoszenia odpowiedzialności za dostawę gazu do nowego miejsca dostawy i dodał nowe punkty dostawy w krajach bałtyckich i w Polsce. Gazprom znacznie zmniejszył także stałe i przejrzyste opłaty za usługi, jakie może pobierać za te swapy, aby gwarantować atrakcyjność finansowa mechanizmu.
- (10) Mechanizm zmiany miejsca dostawy zapewni większą integrację rynków gazu w Europie Środkowo-Wschodniej, tak jakby infrastruktura łącząca z systemami gazowymi już istniała.
- (11) Po drugie, w celu rozwiązania wskazanego przez Komisję problemu ustalania cen i zapewnienia, aby w przyszłości ceny gazu nie stały się ponownie nieuczciwe, Gazprom zobowiązuje się do oferowania odpowiednim klientom klauzuli dotyczącej rewizji cen. Klauzula dotycząca rewizji cen gwarantuje, że jeżeli ceny odbiegają od konkurencyjnych zachodnich poziomów odniesienia (w tym cen na płynnych giełdach gazu) można wystąpić o ich rewizję. Klienci mogą korzystać z tego wariantu regularnie co dwa lata i dodatkowo, opcjonalnie – co pięć lat. W następstwie testu rynku Gazprom zobowiązał się oferować tę klauzulę również nowym odbiorcom oraz wyjaśnił, że mogą oni stosować nową klauzulę rewizji cen w swoich umowach zaraz po wprowadzeniu, a nowe ceny będą stosowane z mocą wsteczną.
- (12) W następstwie testu rynku znacznie poprawiono poziomy odniesienia, które kształtować będą nowe ceny. Z klauzuli rewizji cen jasno wynika, że nowe ceny będą musiały być ustalane odpowiednio do poziomu cen na konkurencyjnych rynkach gazu w kontynentalnej Europie Zachodniej, w tym na płynnych giełdach gazu w Niemczech i Niderlandach. Jeżeli w terminie 120 dni strony nie uzgodnią nowej ceny, spór będzie można skierować do arbitra, który będzie również kierować się tymi samymi zachodnioeuropejskimi poziomami odniesienia. Arbitraż będzie musiał być prowadzony w UE. Sądy arbitrażowe w UE są zobowiązane przestrzegać i stosować unijne prawo konkurencji. Komisja ma prawo interweniować w takich przypadkach w charakterze *amicus curiae*.
- (13) Rozwiązanie to zapewni w przyszłości konkurencyjne ceny gazu w tych regionach i pozwoli uniknąć sytuacji, w której ceny gazu w ramach długoterminowych kontraktów indeksowanych do cen ropy znacznie odbiegałyby od konkurencyjnych poziomów odniesienia.

- (14) Po trzeciej, Gazprom zobowiązuje się nie wysuwać roszczeń odszkodowawczych wobec bułgarskich partnerów za anulowanie projektu Gazociągu Południowego. W ten sposób Gazprom nie będzie czerpać korzyści, jakie uzyskał i zapewni bułgarskim partnerom pewność gospodarczą i pewność prawa.

4. Wniosek

- (15) Przedmiotową decyzją stwierdza się, że w świetle przedstawionych zobowiązań podstawy do podjęcia przez Komisję działań przestają istnieć. Decyzja jest wiążąca dla Gazpromu na okres ośmiu lat, z wyjątkiem zobowiązań dotyczących anulowania projektu Gazociągu Południowego (zob. pkt 21), dla którego dany okres wynosi piętnaście lat, począwszy od dnia 28 maja 2018 r.
-